

PEUNGKHOTBAH

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

CHAPTER 1

Tutoe haba nyang na dalam kitab nyoe asai jih nibak ureuëng seumike, aneuëk agam Nabi Daud, nyang geugantoe Nabi Daud jeuet keu raja di Yerusalem.

- 2** Si seumike geupeugah: Banmandum nyan sia-sia dan hana meuguna! Udeb nyan peucuma, banmandum nyan hana areuti.
- 3** Siumu udeb geutanyoe ta meukeureuja, ta prah reuôh. Teuma, toh hase jih nyang bisa ta peubangga?
- 4** Keuturonan nyang sa teuka dan keuturonan nyang laén leunyab, teuma donya nyoe teutab saban mantong.
- 5** Mata uroe mantong jiteubiet dan mantong cit ji lhôb. Deungon hék nyang leumoh jigisa u teumpat jih seumula, laju óh singoh nyan jiteubiet keula-i.
- 6** Angén jipot u seulatan, laju jiyueb u utara; angén nyan meuputa-puta, laju jigisa teuma.
- 7** Banmandum ié krueng ji ile u laôt, teuma laôt han cit jitem peunoh. Ié laôt nyan jigisa u þucok krueng, laju jitron keula-i u kuawala.
- 8** Peue-peue mantong ka habéh bosan dan bosan nyan hana sanggob teupeugah le. Mata geutanyoe hana troe-troe bak ta pandang; dan geulinyueng geutanyoe hana puih-puih bak jideungoe.
- 9** Peue nyang ka lheueh teujadi, teuma teujadi keula-i. Peue nyang ka lheueh teupeubuet, teuma jipeubuet keula-i. Hana na sisuatu nyang barô di atueuh donya nyoe.
- 10** Na ureuëng nyang geupeugah, "Kalon kheueh atranyoe barô!" Nyang sibeuna jih atranyan kana sigohlom geutanyoe lahé.
- 11** Ureuëng hana ji ingat keujadian masa nyang dilée. Meunan cit deungon keujadian masa jinoe dan singoh, hana teuma ji ingat lé ureuëng masa nyang teuma teuka.
- 12** Ulôn, Si Seumike, lôn mat peurintah di Yerusalem sibagoe raja atueh Israel.
- 13** Ulôn meuteukat keu lôn seulidek dan lôn meurunoe deungon bijaksana peue mantong nyang teujadi di atueuh donya nyoe. Naseb nyang geukeubah lé Po teu Allah keu geutanyoe keubiet peudeh lumpah na.
- 14** Ulôn kheueh nyang kalon peue mantong buet manusia di atueuh donya nyoe. Peucaya kheueh, banmandum nyan sia-sia, lagée useuha teutiyeub angén.
- 15** Nyang keuwieng hana hase teupeuteupat, dan nyang hana hán jeuet teu itong.
- 16** Ulôn pike, "Ulôn nyoe ka jeuet keu ureuëng peunteng dan áreh, jiôh leubeh áreh nibak banmandum ureuëng nyang mat peurintah di Yerusalem sigohlom na ulôn. Ulôn leuthat lôn gumpôi peungeutahanan dan iéleumé."
- 17** Teuma ulôn ka meuteukat keu lôn teupeue beuda jih lamkawan peungeutahanan dan

keubodohan, lamkawan keubijaksanaan dan nyang bangai. Teuma teunyata ulôn nyoe lagée lôn tiyeub angén.

18 Sabab, seumaken le hikeumat geutanyoe, seumaken le teuma nyang tanyoe gundah. Seumaken le iéleumé peungeutahanan geutanyoe, seumaken le teuma nyang tanyoe susah.

CHAPTER 2

Ulôn ka lôn peuputôh keu lôn peumangat droe mantong mangat lôn teupeue peue keubahgiaan nyan. Teuma mandum nyan pih sia-sia.

2 Ulôn meutamah sadar bahwa kém nyan na kheueh keubodohan dan keuseunangan hana meuguna.

3 Jidorong lé keuheundak ulôn keu jeuet keucarông, ulôn ka neukat lôn meuseunang-seunang sira lôn jieb ié anggô dan meupesta pora. Ulôn sangka nyan kheueh cara nyang paleng gét keu manusia keu jinékmât udeb gobnyan nyang paneuk di atueuh bumoe nyoe.

4 Buet-buet nyang raya ka lheueh ulôn peubuet. Ulôn peudong rumoh-rumoh keu ulôn. Ulôn peugét taman-taman lampôh-lampôh nyang ulôn pula deungon bak anggô dan sigala macam bak kayée nyang jeuet pajohboh.

6 Ulôn kueh kulam-kulam keu lôn peuile ié u dalam taman dan lampôh-lampôh nyan.

7 Nibak ulôn lethat lôn peulara namiet bah kheueh nyan ulôn bloe meunan cit nyang peulahé di rumoh ulôn. Beulatang peulara ulôn jiôh leubeh le nibak beulatang soemantong nyang ka lheueh tinggai di Yerusalem.

8 Ulôn gumpôi banmandum méuh dan pirak hase seumeumah nibak raja-raja di nanggroe-nanggroe nyang ulôn jajah. Ureuëng meuca-e agam dan inong sunggoh that galak até ulôn deungon ca-e-ca-e nyang awaknyaan ba. Meunan cit ulôn peulara inong-inong seulir sidub toh mantong nyang ulôn keuheundaki.

9 Sunggoh, ulôn leubeh rayeuk nibak soemantong nyang ka lheueh jitinggai di Yerusalem, dan hikeumat ulôn pih teutab unggul.

10 Peue mantong nyang ulôn meuhéut, ulôn peupueh. Hántomna ulôn teundroe ulôn keu lôn nékmât keuseunangan peue mantong. Ulôn bangga atueuh sigala hase jeureh payah ulôn, dan nyan kheueh upah ulôn.

11 Teuma óh lheuehnyaan ulôn seulidek peue mantong buet ulôn, dan banmandum jeureh payah ulôn keu lôn peuseuleusoe karya-karya lôn nyan, teuma sadar kheueh ulôn bahwa banmandum nyan hana meumakna sama seukali. Useuha lôn nyan sia-sia lagée teutiyeub angén mantong.

12 Pakriban kheueh mantong sidroe raja teuma bisa jipeubuet peue nyang ka geupeubuet lé raja-raja nyang ka awai nibak gobnyan. Laju di ulôn pih lôn peuphon pike: Peue areuti jih jeuet keu áreh atawa bangai atawa bodo?

13 Meumang, ulôn teupeue, "Hikeumat leubeh gét nibak keubodohan, lagée trang pih leubeh gét nibak seupôt buta.

14 Ureuëng áreh bisa geukalon arah nyang geutuju; ureuëng bodo lagée geujak meuraba-raba." Teuma ulôn teupeue cit bahwa naseb nyang sirupa teuma jitimpa bak awaknyaan bube nyang na.

15 Teuma ulôn pike, 'Naseb nyang jitimpa nibak ureuëng bodo teuma lôn teurimong cit teuma. Jadi, keupeue guna jih sigala hikeumat ulôn?' Laju ulôn peuputôh bahwa hikeumatnyaan meumang hana meuguna meubacut pih.

16 Ureuëng nyang bodoh teuma bagaih that jupeutuwoe, teuma ureuëng nyang na hikeumat pih hana teuma ji ingat-ingat. Treb bak treb geutanyoe banmandum teuma gadôh nibak ingatan. Geutanyoe mandum harôh maté, bah kheueh nyan ureuëng nyang áreh meunan cit deungon ureuëng bangai.

17 Sababnyan udebnyoe hana areuti le nibak ulôn, laén pihan. Banmandum nyan sia-sia; ulôn ka lôn tiyeub angén mantong.

18 Banmandum hase nyang ulon peubuet dan nyang ulôn teumé hana meuguna nibak ulôn, sabab atranyan harôh ulôn tinggai keu ureuëng nyang ulôn gantoe.

19 Dan panena ta teupeue peu kheueh jihnyan áreh atawa bodoh? Teuma pakriban kheueh mantong jihnyan harôh jeuet keuwaréh atueh hareuta ulôn nyan nyang ka ulôn teumé simantong ulôn udeb di atueh donya nyoe beureukat jeureh payah dan hikeumat ulôn. Jadi, nyan pih sia-sia hana meuguna.

20 Jinoenyoe ulôn meunyeusai ka ulôn meukeureuja deungon brat.

21 Sabab manusia meukeureuja brat deungon geungui sigala hikeumat, peungeutahanan dan keuahlian gobnyan keu meuteumé sisuatu. Teuma bak akhé jih gobnyan harôh geuttinggai meunan mantong sigala hase jeureh payah gobnyan ubak ureuëng nyang meubacut pih hana jiteubit reuôh keu hareutanyan. Jadi, nyan pih sia-sia, lom teuma sunggoh hana ade!

22 Siumu udeb manusia meukeureuja brat dan meususah payah; laju pat hase jeureh payah gobnyan nyang bisa geupeubangga?

23 Peue mantong nyang geupeubuet seumantong gobnyan udeb, jiba deurita dan sakét até nibak droe gobnyan. Bak watée malam pih até gobnyan meutampo-tampo. Jadi, banmandum nyan sia-sia hana meuguna.

24 Hana nyang leubeh gét nibak manusia seulaén geumakheun, jieb ié dan geunékmata peuhase nyang ka geupeubuet nyan. Ulôn sadar bahwa nyan pih atra nyang geubri lé Po teu Allah.

25 Soe kheueh nyang bisa geumakheun dan meuseunang-seunang hana Po teu Allah?

26 Po teu Allah geubri hikeumat, peungeutahanan dan keubahgiaan ubak ureuëng nyang jipeuseunang até gobnyan. Teuma ureuëng meudesya geuyue peubuet jak mita hareukat dan jitamon hase jih keu jijôk ubak ureuëng nyang peugalak até Allah. Jadi, banmandum nyan sia-sia lagée ureuëng jitiyeub angén.

CHAPTER 3

Pue mantong nyang na di atueh donya nyoe ka geupeuteuntée lé Po teu Allah.

2 Po teu Allah nyang peuteuntée keu peulahé dan Gobnyan teuma nyang peuteuntée keu peumaté, watée keu seumula dan watée keu teubot,

3 watée keu poh maté dan watée keu peupuléh, watée keu teurombak dan watée keu teupeudong.

4 Allah teuma nyang peuteuntée keu mo meuba-e dan watée keu teukém-kém, watée keu meuratok dan watée keu meulikak,

5 watée nyang jeuet meuagam dan watée nyang han jeuet keu meuagam, watée keu meupaluek dan watée keu peuteun droe.

6 Po teu Allah teuma nyang peuteuntée watée keu meuteumé dan watée keu geumadôh, watée keu teumbong dan watée keu peuhabéh,

7 watée keu teupriék dan watée keu teucöb, watée keu peuseungab droe dan watée keu peugah haba.

- ⁸ Allah cit teuma nyang peuteuntée watée keu geunaséh dan watée keu teubanci, watée keu jakmuprang dan watée keu meudamé.
- ⁹ Peu kheueh hase sigala jeureh payah geutanyoe?
- ¹⁰ Ulôn lôn teupeue bahwa Allah geubri beuban nyang paleng brat ubak geutanyoe.
- ¹¹ Gobnyan nyang peuteuntée watée nyang paleng teupat nibak peue mantong. Gobnyan geubri ubak geutanyoe hasrat mangat ta teupeue uroe ukeue, teuma geutanyoe hana sanggob ta peuphom buet-buet Po teu Allah nibak awai trok óh akhé.
- ¹² Ulôn lônteupeue bahwa nibak geutanyoe hana nyang leubeh gét nibak meugeumbira dan ta rasa nékmat udeb seupanyang umu geutanyoe.
- ¹³ Nyang sigöt jih geutanyoe nyang ta makheun dan nyang tajieb na kheueh nibak hase nyang ta useuha nibak hase reuoh geutanyoe keudroe. Nyan kheueh meuneubri Po teu Allah.
- ¹⁴ Ulôn lônteupeue bahwa banmandum meuneubuet Allah teuma teutab na siumu masa. Manusia hana bisa jitamah atawa jipeukureueng bah meubacutpih. Dan Po teu Allah geupeubuet nyang lagéenyan mangat geutanyoe ta takot ubak Gobnyan.
- ¹⁵ Nyang jinoe nyang ka teujadi, kalheueh teujadi yoh awai dilée. Nyang teuma na, ka treb that na. Po teu Allah geupeuteuntée mangat nyang ka teujadi, teujadi kheueh.
- ¹⁶ Na lom nyang ulôn ngieng di atueuh donya nyoe: nyang toh seuharôh jih na keuadelan dan keubaíekan, disinan na keujeuhetan.
- ¹⁷ Ulôn pike, Po teu Allah teuma geupeusidang ureuëng nyang jipeubuet nyang jroh meunan cit deungon nyang jeuhet, sabab tieb-tieb hai dan tieb-tieb tindakan teuma teujadi nibak watée nyang ka geupeuteuntée lé Po teu Allah.
- ¹⁸ Keusimpulan ulôn na kheueh: Po teu Allah geu ujoe geutanyoe keu geutunyok bahwa naseb geutanyoe hana meubeuda deungon naseb beulatang.
- ¹⁹ Pakriban kheueh mantong, naseb manusia dan beulatang na kheueh saban. Nyang saboh teuma maté, meunan cit deungon nyang laén. Bandua nyan na kheueh sabe-sabe makhluk Gobnyan. Jadi, manusia hana leubeh meu untông nibak padoe beulatang, sabab keu banduanyan udebnyan na kheueh sia-sia.
- ²⁰ Awaknyan jijak saho tujuan nibak teumpat nyang saban. Awaknyan meusai nibak abée teuma jiwoe ubak abée.
- ²¹ Geutanyoe han tateupeue, peu kheueh areuwah manusia jiék u atueuh atawa areuwah beulatang jitron u dalam tanoh.
- ²² Sababnyan ulôn sadar bahwa hana nyang leubeh gét nibak manusia nibak padoe geupeuguna hase keureuja gobnyan. Seulaén nibaknyan hana nyang bisa geupeubuet. Hana mungken gobnyan geuteupeue peue nyang teuma teujadi óh ka lheueh gobnyan maté.

CHAPTER 4

- O**óh lheuehnyan ulôn ngieng keula-i sigala nyang hana ade di atueuh donya nyoe. Ureuëng-ureuëng nyang keunong tindéeh jimo meuba-e dan hana ureuëng laén nyang jitem tulóng ureuëng nyan. Hana meusidroe pih nyang jitem tulóng, sabab ureuëng nyang tindéeh nyan na kuasa nyang paleng raya.
- ² Ulôn iri lôn ngieng ureuëng nyang ka treb meuninggai donya kareuna awaknyan leubeh mubahgia nibak ureuëng nyang mantong udeb.
- ³ Teuma nyang leubeh mubahgia lom na kheueh ureuëng-ureuëng nyang gohlom lahé, sabab awaknyan gohlom jikalon keujeuhetan nyang jipeubuet lé manusia di atueuh donya

nyoe.

- ⁴ Meunan cit ulôn teupeue bahwa manusia geujakbuet nyang cukob brat, teuma kareuna iri até watée geungieng atra kawöm silingka. Banmandum nyan sia-sia mantong lagée useuha teutiyeub angén.
- ⁵ Ureuëng bodoh nyang jiduek jipangkée tuboh dan jipeubiyeu droe jih maté kareuna deuk.
- ⁶ Mungken nyan beutôi, teuma leubeh gét bacut hareuta deungon keuteunangan até nibak padoe keureuja brat deungon dua jaroe dan teutiyeub angén.
- ⁷ Mantong na nyang sia-sia dalam udeb nyoe.
- ⁸ Na ureuëng nyang udeb sidroe khong hana meu aneuëk, meunan cit hana syedara. Bahpih meunan, ureuëng nyang meukeureuja brat han geupiöh-piöh dan até gobnyan hantom na puah deungon hareuta nyang kana. Keu soe kheueh ureuëng nyan meukeureuja trok bulut deungon reuoh dan geutulak peue mantong keuseunangan? Nyang lagéenyan pih sia-sia, dan saboh cara udeb nyang seungsara.
- ⁹ Meunyoe dua droe leubeh meu untông nibak sidroe. Meunyoe awaknyan geujak meubuet, hase jih leubeh gét.
- ¹⁰ Meunyoe nyang sidroe reubah nyang laén hase geutulöng. teuma meunyoe nyang sidroe reubah, padahai gobnyan sidroe, cilaka kheueh gobnyan, kareuna hana ureuëng nyang tulöng gobnyan.
- ¹¹ Bak malam nyang sijuek ngon leupie, meunyoe na dua droe geuéh leubeh meu untông meunyoe saleng geupeurapat badan mangat sabe na meuteumé seu uem, teuma pakriban ureuëng hase seu uem meunyoe gobnyan sidroe mantong?
- ¹² Meunyoe dua droe ureuëng geujak meusajan hase geutangkeh seurangan musoh, teuma meunyoe sidroe khong geujak mudah jipeutaloe lé lawan. Lhée krek talo nyang teuputa jeuet keusaboh, payah that bak teupeuputôh.
- ¹³ Ureuëng gasien hase jeuet keuraja, dan sidroe ureuëng nyang teuteun hase geuminah geudeuk bak takhta. Teuma meunyoe umu ka tuha that raja nyan teulalu bangai keu geuteurimong naseuhat, teuma naseb gobnyan leubeh brok nibak naseb peumuda nyang gasien teuma carông.
- ¹⁴ Meunyoe lôn pike keuhai ureuëng banmandum di ateueh donya nyoe, teuma sadar kheueh ulôn bahwa lamkawan awaknyan pasti na sidroe aneuëk muda nyang teuma jeuet keugeunantoe raja.
- ¹⁵ Rakyat nyang geupimpén bisa mantong han ék teuitong ramé jih, teuma óh ka lheueh gobnyan geujak, hana ureuëng nyang lakée teurimong gaséh ji ingat jasa gobnyan. Meumang, banmandum nyan sia-sia lagée teutiyeub angén.
- ¹⁶ Beu até-até kheueh meunyoe neujak u Baét TUHAN. Leubeh gét neujak keunan keu meurunoe nibak padoe neujak peuseumah keureubeuen, lagée nyang geupeubuet lé ureuëng-ureuëng nyang bodoh. Awaknyan hana bisa jipeubeda nyang toh nyang beuna dan nyang toh nyang salah.

CHAPTER 5

Neupike kheueh sigohlom gata peugah haba, dan bék teulalu bagaih neumeuanji ubak Po teu Allah. Gobnyan na di dalam syeuruga dan gata na di ateueh bumoe, jadi, meuhemat kheueh deungon tutoe haba gata.

² Seumaken tunu hanmeuóh pikeran, seumaken raya keumungkenan meuteumé lumpo nyang brok. Maken leu neupeugah haba, seumaken le neupeuteubiet tutoe haba nyang

bodoh.

3 Jadi, meunyoe gata neumeuanji ubak Po teu Allah, neupeuteupat kheueh janji droeneueh nyan beurijang-rijang. Gobnyan hana galak ubak ureuëng nyang meulaku bangai. Sababnyan, peuteupat kheueh janji gata.

4 Leubeh gét bék neupeugöt janji nibak padoe neumeuanji teuma hana neupeuteupat janji droeneueh nyan.

5 Bék kheueh kareuna tutoe haba gata, meusabab jih gata srot u dalam desya, seuhingga gata teupaksa neupeugah ubak teungku imeum nyang geupeutimang TUHAN, bahwa gata silab neupeugah janji. Keu peue neupeujeuet Po teu Allah beungéh ubak gata seuhingga geupeuhanco banmandum peue-peue nyang ka gata peubuet?

6 Lagée toh leu that lumpo nyan hana areuti, meunan kheueh teuma leuthat tutoe haba nyang hana meuguna. Teuma teumakot kheueh ubak TUHAN.

7 Bék neuhireuen meunyoe neungieng peunguasa geutindéeh ureuëng gasien, geureupah hak ureuëng nyan dan hana geubri ubak awaknyan keuadelan. Tieb-tieb peugawée geulindong lé atasan gobnyan dan bandua nyan geulindong lé peujabat nyang leubeh manyang pangkat gobnyan.

8 Bahkan udeb rajapih meugantung nibak hase panen.

9 Ureuëng nyang teu péng-péng, hantom na seb péng geuhnyan; ureuëng nyang pungo nibak hareuta, hantom na puih deungon laba. Banmandum sia-sia mantong.

10 Maken le hareuta sidroe-droe ureuëng maken le teuma ureuëng nyang harôh geubri makheun. Hana untông jih nibak peumilék nyan keukayaan nyan, gobnyan nyang geuteupeue na kheueh bahwa gobnyan ureuëng kaya.

11 Sidroe-droe ureuëng nyang tueng upah bisa mantong hantom na seb peunajoh, teuma si than-than jih ureuëng nyan bisa geuéh deungon sineunya. Seubalék jih, sidroe ureuëng kaya nyan hareuta gobnyan meulimpah ruwah, seuhingga ureuëng nyan hana geuéh kareuna até geuh susah.

12 Ulôn kalon di atueuh donya nyoe na sisuatu nyang cukob seudeh: Sidroe ureuëng geutamon hareuta keu masa watée jiteuka musém deuk.

13 Teuma hareuta gobnyan gadôh kareuna na sisuatu keumalangan, seuhingga hana nyang bisa geubri sibagoe hareuta waresan ubak aneuëk-aneuëk gobnyan.

14 Geutanyoe watée lahé dalam pruet ma teulon bulat hana meuleukek meusikrek beunéueng pih nibak tuboh; meunan cit óh watée ta tinggai donya nyang fana nyoe, hana taba sapeue pih nibak sigala hareuta nyang ka hék tanyoe useuha.

15 Nyan sunggoh that seudeh! Tanyoe tajak lagée watée geutanyoe jinoe tateuka. Han tateupeue hék geutanyoe bak ta tiyeub angén, dan peue hasejih?

16 Sipanyang udeb, tanyoe meugeu-meugeu didalam seupôt, tanyoe meususah payah, gundah, tunu dan sakét até.

17 Teuma barô kheueh lôn muphom bahwa nyang paleng gét na kheueh makheun, jieb ié dan ta nékmati hase useuha geutanyoe seumantong tanyoe udeb nyang paneuk nyoe nyang ka geubri lé Po teu Allah ubak geutanyoe; nyan kheueh naseb geutanyoe.

18 Meunyoe sidroe-droe ureuëng geuteurimong keukayaan dan hareuta beunda nibak Po teu Allah, dan ureuëng nyan geubri idhin geunékmati keukayaan geuhnyan, harôh kheueh gobnyan meurasa meusyuko dan geunékmati sigala hase useuha gobnyan. Nyan na kheueh atra nyang geubri cit lé Po teu Allah.

19 Po teu Allah geupeupeunoh até ureuëng nyan deungon peunoh keugeumbiraan, teuma gobnyan hana gundah geupike ubak udeb nyang paneuk nyoe.

CHAPTER 6

Ulôn kalon lom nyang hana ade nyang cukob parah di ateueh donya nyoe.

2 Na kala jih Po teu Allah geubri keukayaan, keuhoreumatan dan hareuta beunda ubak sidroe-droe ureuëng, seuhingga hana le nyang geulakée. Teuma Po teu Allah hana geubri ureuëng nyan geunékmati banmandum keukayaan geuh nyan. Sebalék jih, ureuëng nyang hana geuturi teuma geunékmati keukayaan nyan. Jadi, banmandum nyan sia-sia dan cukob seudeh.

3 Bahpih sidroe ureuëng na geumeu aneuëk sampie sireutôh droe dan udeb gobnyan treb umu gobnyan pih sampoe ka tuha lagoena, teuma meunyoe gobnyan hana meurasa bahgia dan hana teuma geuteumé teukubu dalam jrat nyang pantaih, teuma meunurot peundapat ulôn, aneuëk manyak nyang ban lahé laju maté leubeh gét naseb jih nibak ureuëng tuha nyan.

4 Sabab, nibak aneuëk manyak nyan hana masaalah peu kheueh jihnyan teupeulahé atawa hana; jihnyan jijak u dalam seupôt, dan laju bagaih that jituwoe lé gob.

5 Hantom na jikalon cahya mata uroe, dan jihnyan gohlom cit muphom peue areuti jih udeb nyoe, seuhingga jihnyan bisa teuéh deungon teunram.

6 Dan nyan leubeh gét nibak ureuëng nyang udeb dua reutôh thon, teuma hantom na geurasa bahgia. Bukon kheueh bandua awaknyan geujak u teumpat nyang sirupa?

7 Manusia geumeubuet na kheueh keu makheun, teuma gobnyan hantom na meurasa puuh.

8 Jadi, peu kheueh untông ureuëng árif meunyoe teubandeng deungon ureuëng bodoh? Dan peue teuma guna jih meunyoe ureuëng gasien meupie nyang gét di teungoh-teungoh masyarakat?

9 Banmandum nyan sia-sia lagée ureuëng jitiyeub angén. Leubeh gét geutanyoe puuh deungon peue nyang na nibak geutanyoe nibak padoe ta meuharab ubak nyang leubeh le.

10 Peue mantong nyang na, atranyan ka na phon yoh masa dilée. Geutanyoe tateupeue bawa manusia hana bisa geubantah ureuëng nyang leubeh teuga nibak jihnyan.

11 Seumaken treb gobnyan geubantah, seumaken hana areuti tutoe haba gobnyan, dan gobnyan hana meuteumé laba sapeue pih.

12 Pakriban manusia bisa geuteupeue peue nyang paleng gét nibak gobnyan didalam udeb gobnyan nyang paneuk dan hana meuguna, dan nyang liwat lagée bubayang? Pakriban sidroe ureuëng bisa geumeuphom peue nyang teuma teujadi di ateueh donya nyoe óh ka lheueh gobnyan meuninggai donya?

CHAPTER 7

Nan nyang meubhée harom leubeh gét nibak minyéuk nyang yuem jih meuhái; dan uroe keumatéan leubeh gét nibak padoe uroe teupeulahé.

2 Leubeh gét teujak u rumoh duka nibak padoe teujak u rumoh khanuri. Sabab deungon na nyang lagée nyan sabe teuingat bawa manusia nyoe sabe ji luem lé mawöt.

3 Seudeh leubeh gét nibak padoe teukém-kém. Bah kheueh iérupa krot, asai até teutab leuga.

4 Ureuëng bodoh hana geupiôh geutiyeub keuseunangan; dan ureuëng áreh sabe geupike ubak maté.

5 Leubeh gét geuseugah lé ureuëng nyang meubudo, nibak padoe jipujoe lé ureuëng

nyang payah muphom.

6 Kém ureuëng bodoh hana areuti, lagée su duro jipajoh lé apui.

7 Meunyoe ureuëng áreh jiteumipée; bangai that buet geuh nyang lagéenyan; meunyoe ureuëng nyang geuteurimong péng suleueng, rusak kheueh watak ureuëng nyan.

8 Leubeh gét akhé saboh peukara nibak padoe awai nibak nyan; leubeh gét meusaba nibak padoe teulalu bangga.

9 Bék bagaih that jiék pitam; ureuëng bodoh mantong nyang na troh dam.

10 Bék na nyang teumanyong, 'Pakon yoh jamén dilée leubeh gét nibak padoe jamén jinoe?' Teuma ureuëng bangai nyang teumanyong nyang lagée nyan.

11 Ureuëng udeb seuharôh jih meuhikeumat; nilai hikeumat saban deungon hareuta waresan;

12 saban teuma deungon péng nyang geubri ureuëng nyang meurasa aman. Peue lom deungon peungeutahanan keuhai hikeumat! Soe nyang atra nyan teuma seulamat.

13 Ngieng kheueh meuneubuet Po teu Allah. Sabab soe kheueh nyang sanggob peuteupat peue nyang ka geupeukiwieng lé Po teu Allah?

14 Jadi, geumbira ria kheueh meunyoe gata teungoh meu untông. Teuma meunyoe gata jitimpa lé bala, bék kheueh neutuwoe bahwa Allah kheueh nyang bri bandua nyan. Geutanyoe han tateupeue peue nyang teujadi seulanjut jih.

15 Udeb ulôn nyoe hana meuguna, teuma seudubtreb ulôn nyan ulôn ngieng nyang seulanjut jih nyoe: Na kala jih ureuëng nyang jroh meuteumé bala, bahpih ureuëng nyan saleh. Na kala jih ureuëng jeuhet panyang umu geuh, bahpih ureuëng nyan hana teudoh udeb lam desya.

16 Bék kheueh teulalu gét dan bék kheueh teuma teulalu bijaksana. Peue guna jih teupoh droe?

17 Bék cit teuma lumpah that jeuhet dan bék teuma teulalu bangai. Keupeue maté sigohlom watée?

18 Neupeiijôh kheueh nibak bandua nyan. Meunyoe geutanyoe teumakot ubak Po teu Allah, pasti geutanyoe meuhase deungon jroh.

19 Hikeumat geupeujeuet peumilék jih meutamah peukasa nibak padoe siploh droe peunguasa di saboh banda.

20 Di ateueh bumoe nyoe hana ureuëng nyang sampoereuna; hana nyang sabe geupeubuet nyang jroh dan hantom na meudesya.

21 Bék kheueh galak that neudeungoe nariet-nariet ureuëng laén nyang hana mupat ulée uboe jih, panena tateupeue gata teungoh jiseurapa lé sidroe peulayan.

22 Gata keudroe pih gata sadari bahwa ureuëng laén pih ka lheueh gata seurapa.

23 Banmandum nyan ulôn ujoe ngon hikeumat lôn. Teuma seumaken lôn mita hikeumat nyan, seumaken jiôh nibak ulôn.

24 Soe nyang bisa meuteumé mita areuti nibak udeb nyoe? Teulalu lhok keu bisa jimeungeurti!

25 Teuma ulôn sunggoh meuruno dan lôn mita peungeutahan, mangat meuteumé hikeumat dan jawueb nyang pahi ateueh peue mantong nyang geutanyong. Ulôn kucuba bisa muphom bahwa desya nyan na kheueh keubodohan, dan keujeuhetan na kheueh keuneukatan.

26 Ulôn ka meuteumé bahwa ureuëng inong leubeh phet nibak mawöt. Cinta ureuëng inong bak lagée jeu dan jeunieb nyang ka siab keuneuk drob mansa jih. Lam pangkée jih lagée taron nyang meucarueh khong that. Ureuëng nyang geupeubuet keuheundak Po teu Allah teuhinda nibak taron nyan, teuma ureuëng meudesya pasti teuma geutawan.

27 Kalon, geupeugah lé Sang seumike: Banmandum nyan ulôn teumé, watée langkah deumi langkah lôn jakmita jaweueban.

28 Mantong cit ulôn mita jeunawueub nyang laén, teuma nyang ulôn mitanyan hana meuteumé. Lamkawan siribée droe, na meurumpok sidroe ureuëng agam nyang ulôn horeumat. Teuma lamkawan awaknyan hana ureuëng inong nyang bisa lôn hareuga.

29 Nyoe mantong kheueh nyang ulôn teumé: Po teu Allah geupeujeuet geutanyoe seudeurhana dan biasa. Teuma geutanyoe keudroe nyang peujeuet droe keudroe geutanyoe jeuet keurumit dan payah lom meucarueh-carueh ngon meucawo-cawo.

CHAPTER 8

Alangkah mangat jih ureuëng bijaksana. Gobnyan geutuóh jaweueb atueuh peukara peue mantong. Deungon hikeumat gobnyan teuseunyum ngon geumbira, seuhingga íémuka gobnyan leumah bahgia.

2 Patuh kheueh meunyoe raja geubri peurintah, dan bék neupeugét janji nyang teugeusa-geusa ubak Po teu Allah.

3 Raja bisa mantong geumeutindak seukeuheundak gobnyan, meunyoe gobnyan hana geugalak, leubeh gét peujihô laju nibak gobnyan.

4 Raja meutindak deungon wibawa; hana nyang beurani jibantah gobnyan!

5 Ureuëng nyang taát ubak gobnyan, teuma aman dan seuntosa; ureuëng áreh geuteupeue pajan pakriban dan dipat teutaát ubak raja.

6 Keu sigala sisuatu na watée dan cara jih keudroe, teuma bacut sagai nyang tanyoe meungeurti!

7 Hana meusidroe manusia pih jiteupeue peue naseb gobnyan nyang teungoh teuprepreh, dan hana nyang bisa geupeugah peue nyang teuma teujadi.

8 Hana meusidroe nyang hase geupeuteun dan geupeupreh bahpih sikeujab meunyoe maté nyang ka trok watée. Nyan na kheueh peujuangan nyang hanjeuet geupeusie, hanjeuet gobnyan teuhinda nibak atranyan, bahpih deungon tipée dan daya upaya.

9 Banmandum nyoe ulôn kalon watée ulôn peurati banmandum keujadian di ateueh donya nyoe. Na kala jih manusia geungui kuasa droe gobnyan keu geupeuceulaka sabé keudroe-droe.

10 Ka lheueh ulôn kalon ureuëng jeuhet maté laju jiseubée dalam tanoh. Teuma watée ureuëng laén ka geuwoe nibak teumpat ureuëng jeuhet nyan teutanom, awaknyan laju jipujoe ureuëng nyan nibak teumpat ureuëng nyan geupeubuet buet nyang jeuhet. Jadi, nyang lagéenyan pih sia-sia.

11 Pakon mudah that manusia geupeubuet buet nyang jeuhet? Kareuna huköman kon watée nyan laju geubri nibak ureuëng nyan.

12 Bahpih meureutôh-reutôh buet nyang jeuhet nyang ka geupeubuet lé manusia meudesya, ureuëng nyan teutab udeb dan panyang umu jih. Teuma, soenyang taát ubak Po teu Allah, pasti udeb ureuëng nyan mudah sigala.

13 Seubalék jih, ureuëng jeuhet le that meuteumé keusuletan. Udeb ureuëng nyan bagaih that jijak lagée bubayang. Ureuëng nyan teuma maté bak umu nyang muda kareuna jihnyan hana taát ubak Tuhan droe.

14 Teuma banmandumnyan haba sulet hanjeuet peucaya. Ngieng kheueh peue nyang ka teujadi di ateueh donya; Na ureuëng malém nyang geuhuköm lagée geuhuköm ureuëng doraka, na ureuëng jeuhet nyang geupeulaku lagée ureuëng saleh. Jadi, nyan pih sia-sia hana meuguna.

15 Keusimpulan ulôn na kheueh manusia harôh meugeumbira. Kareuna dalam udeb gobnyan di ateueh donya nyoe hana keuseunangan nyang laén nibak gobnyan, seulaén makheun, jieb ié dan meusuka ria. Nyan mantong nyang jeuet geurasa di teungoh-teungoh ié reuôh gobnyan, seumantong udeb nyang geubri lé Po teu Allah ubak Gobnyan.

16 Watée ulôn meu useuha mangat meuteumé hikeumat, dan ulôn peurati peue mantong nyang na teujadi di ateueh donya nyoe, teuma jiteuka kheueh keusadaran ulôn bahwa bahpih geutanyoe meususah payah uroe malam hana tapiôh,

17 geutanyoe hanmampu ta peuphom keuheundak Po teu Allah. Pakriban mantong ta useuha, hana mungken atranyan hase ta peuphom. Ureuëng áreh geuteupeue bahwa gobnyan geuteupeue, nyang sibeuna jih gobnyan hana geuteupeue.

CHAPTER 9

Banmandum nyan ulôn pike deungan sunggoh-sunggoh. Allah geuatoe udeb ureuëng nyang jroh dan bijaksana, meunan meunyoe ureuëng nyan geubanci dan geucinta. Hana ureuëng laén nyang geuteupeue peue nyang teuma teujadi óh uroe laén.

2 Meumang, naseb ureuëng nyang saban jitimpa teuma ubak ureuëng laén: Ureuëng jujoe meunan cit deungan beujat, ureuëng göt meunan cit deungan ureuëng jeuhet, ureuëng nyang gleh meunan cit deungan ureuëng nyang kutoe, ureuëng nyang geupeuseumah keureubeuen meunan cit deungan nyang hana. Ureuëng nyang göt hana leubeh mujur nibak ureuëng nyang meudesya, ureuëng nyang meubodok saban mantong deungan ureuëng nyang hangeutem meubudok.

3 Jadi, naseb nyang lagéenyan jitimpa ubak awaknya banmandum. Dan nyan saboh hai nyang cukob seudeh lagée toh nyang ka teujadi peue mantong di ateueh donya. Seumantong udeb até manusia nyan peunoh deungan keujeuhetan, dan pikeran gobnyan pih peunoh deungan keubodohan. Dan hana teusangka-sangka ureuëngnya pih laju maté.

4 Teuma seumantong hayat jikandong badan, seulamanyan teuma mantong na harapan. Bukon kheueh asée nyang udeb leubeh bahgia nibak singa nyang than meunyawöng?

5 Seuhana-hana jih, ureuëng udeb geuteupeue bahwa ajai ka teupreh-preh gobnyan, seudangkan ureuëng maté than geuteupeue sapeue. Nibak ureuëng nyan hana uengkoh atawa imbalan nyang laén, dan nan ureuëng nyan ka teupeu tuwoe.

6 Rasa cinta, benci atawa nafeusu, banmandum nyan maté meusigoe ngon gobnyan. Ureuëng nyan hana geucokle bagian peue mantong nyang na ateueh peue mantong nyang na keujadian di ateueh donya.

7 Jak, pajoh laju dan meugeumbira kheueh, neujieb kheueh laju ié anggô gata deungan suka cita. Nibak Allah hana geubeungéh, malah geugalak teuma.

8 Bah kheueh iémuka gata meucahya dan geumbira.

9 Rasa kheueh udebnyoe deungan peurumoh nyang gata gaséh seumantong gata udeb deungan sia-sia, nyang geubri lé Po teu Allah ubak gata di ateueh donya. Neunékmata kheueh tieb-tieb uroe bahpih hana meuguna. Sabab upah jeureh payah gata nyang kheueh atranyan mantong.

10 Neupeubuet kheueh peue mantong tugaih gata deungan habéh seuneuga. Sabab euntrek hanale pikeran atawa keureuja. Hana iéleumé atawa hikeumat dalam donya ureuëng maté. Dan keudeh kheueh gata teuma neujak.

11 Di dalam donya nyoe na lom nyang ulôn kalon: meutunang plueng hana sabe-sabe jimeunang lé ureuëng nyang bagaih plueng, meunan cit dimideuen prang hana sabe-sabe

meunang nibak ureuëng nyang teuga. ureuëng bijaksana hana sabe-sabe meuteumé mata hareukat. Dan ureuëng carông hana sabe-sabe meuteumé keukayaan. Meunan cit di ureuëng ahli hana sabe-sabe jeuet keu ureuëng meusyeuhu. Sabab soemantong jeuet mantong jitimpa lé naseb nyang sial.

12 Manusia hana geuteupeue pajan masa jih sampoe. Lagée cicém nyang keunong taron dan uengkot nyang keunong lam jeu, meunan kheueh manusia jitimpa lé bala nibak saát nyang hana teuduga.

13 Seulanjut jihnyoe na saboh cuntoh nyang teupat pakriban ureuëng geuhareuga nibak hikeumat:

14 Na saboh banda ubit nyang peunduduek disinan hana padubna. Nibak siuroe na sidroe raja raya geujak heuntam banda nyan. Banda nyan laju geukeupong dan ka siab-siab keuneuk geudobrak bintéh kutanyan.

15 Di dalam bandanyan na tinggai sidroe ureuëng gasien nyang cukob bijaksana. Ureuëng gasien nyang bijaksananya meuhase geupeuseulamat banda nyan. Teuma kareuna gobnyan gasien, jasa gobnyan laju jipeutuwoe dan hana meusidroe pih nyang na teuingat ubak gobnyan.

16 Jadi, beutôi kheueh peundapat ulôn bahwa hikeumat leubeh nibak teunaga. Bahpih meunan, hikeumat ureuëng gasien hana geupakö. Tutoe haba ureuëngnya hana nyang geutem peurati.

17 Leubeh gét teudeungoe tutoe haba nyang teunang nibak sidroe ureuëng nyang meuiéleumé nibak padoe dumpék sidroe ureuëng nyang mat kuasa di teungoh-teungoh kawan ureuëng bangai.

18 Hikeumat leubeh meuguna nibak sinjata, teuma nila saboh titek habéh rusak susu saboh beulangong.

CHAPTER 10

Lé sabab bangke lalat hase jipeukhiéng saboh kaca minyéuk mangat bée, lé sabab bacut nyang mangai hase teupeugadôh hikeumat nyang manyang.

2 Ka sipatot jih meunyoe ureuëng áreh geupeubuet nyang jroh, dan ureuëng bangai jipeubuet nyang jeuhet.

3 Nyang bangai deuh teukalon nibak mandum grak grik jih. Dan ubak mandum ureuëng jipeuleumah keuhai bangai jihnyan.

4 Meunyoe gata geubeungéh lé nyang mat kuasa, bék kheueh gata lakée piôh keu gata meubuet. Bahpi salah gata nyan rayeuk, gata geupeumeuáh meunyoe teunang dan saba.

5 Na keujeuhetan laén nyang ulôn kalon lam donya, na kheueh buet meunyeleweng lé nyang mat kuasa.

6 Ureuëng bangai geubri jabatan nyang mulia, teuma di ureuëng meusyeuhu hana meuteumé sapeue.

7 Ka lheueh lôn kalon namiet-namiet jipasang guda di ureuëng bansawan geujak ngon gaki lagée namiet teuma.

8 Soe nyang kueh uruek, ureuëng nyan rhot lam uruek nyan; soe nyang tulak beuton teuma jikab lé uleue meubisa.

9 Soe nyang meubuet bak tambang batée, teuma meuantôk dan luka. Soe nyang plah kayée, rayeuk keumungken meuteumé cidra.

10 Meunyoe parang gata tumpôi dan hana gata asah, gata harôh meukeureuja deungon leubeh meususah payah. Peuguna kheueh akai seuhat gata, dan peuget kheueh

reuncana leubeh ilée.

11 Meunyoe jikab lé uleue sigohlom teupeuseuiét ngon doá-doá, deungon nyan pawang uleue hanale meumakna.

12 Tutoe haba ureuëng bijaksana teupeujeuet jihnyan jihoreumat lé gob, teuma ureuëng bangai binasa lé sabab tutoe haba jihnyan keudroe.

13 Gobnyan jipeuphon ngon haba sulet mantong, óh keuneulheueh nibak nyan tutoe haba jih lagée ureuëng pungoe.

14 Beutôi, ureuëng bangai teuga that jipeugah haba. Uroe dudoe teusöm keu geutanyoe mandum. Hana nyang hase jiramai keujadian óh ka lheueh tanyoe hanale.

15 Teuma ureuëng bangai nyang hana jituhu rot woe u rumoh jih, jihnyan jimeubuet brat that hana jipiöh-piöh teuma.

16 Ceulaka kheueh nanggroe nyang raja jih muda balia, dan ureuëng-ureuëng rayeuk nanggroe simalam beungoh meupesta pora.

17 Mubahgia kheueh nanggroe nyang raja jih meuwibawa, nyang ureuëng rayeuk nanggroe nyan jimakheun óh trok bak watée, hana galak mabök-mabök dan caröng geujaga droe.

18 Bubông rumoh teuma tireh meunyoe hana teupeudab, dan keuneulheueh jih rumoh nyan lumpök lé sabab teuh beu-o.

19 Pesta teupeujeuet gob jikém-kém, dan lé sabab anggô teupeujeuet gob riang geumbira. Teuma peureulée na péng keu teubayeue atra nyan.

20 Bék kheueh ta upat raja, bah pi lam até. Bék teuma ta upat ureuëng kaya, bahpi lam bilek teumpat éh droe. Mungken na saboh cicém jideungoe peue nyang gata kheun nyan, laju jijak peutrok ubak nyang gata upat nyan.

CHAPTER 11

Pula kheueh péng gata nibak useuha di luwa nanggroe. Pasti gata meuteumé untông óh singoh dudoe.

2 Pula kheueh modal gata nibak meubagoe bidang niaga; mita kheueh useuha beucukob le. Sabab manusia peureulée waspada, sigohlom musibah teuka meunimpa.

3 Ho mantong keu jih bak kayée nyan reubah, bak kayée nyang ka reubah nyan teutab teuéh nibak teumpatnya. Meunyoe awan ka meusapat ié sampoe ka brat, teuma ujeuen pih jitoh u bumoe deungon teuga jih.

4 Soe nyang preh sampoe angén dan cuaca peungéuh sampoereuna, hana teuma geupula dan hana geupot hase jih disinan.

5 Po teu Allah nyang peugôt peue mantong nyang na, dan manusia hana geutuóh peuphom tindakan Gobnyan; meunan cit ureuëngnyan hana geutuóh peuphom keuhai udeb nyang barô didalam pruet ma.

6 Sipreuék kheueh bijéh gata bak watée beungoh dan bék kheueh neupiöh óh malam uroe. Sabab geutanyoe than ta teupeue sineupreuék nyang toh bijéh nyang timoh jroh. Barang kali bandua bohnyan jitimoh deungon sampoereuna.

7 Cahya mata uroe teupeujeuet gob sampoe bahgia; alangkah galakjih meunyoe meuteumé teunékmati.

8 Heundak kheueh gata meusyuko meunyoe gata meutamah umu. Teuma neuingat, bahpih gata treb neu udeb di ateueh bumoe nyoe, masa gata dialam mawöt leubeh treb lom teuma. Jadi, peue nyang keuneuk harab lom teuma? Banmandumnyan peucuma dan sia-sia.

⁹ Rasa dan nékmat kheueh masa muda gata, hai ureuëng muda! Meugeumbira kheueh seulagi gata mantong remaja. Peupeunoh kheueh peue mantong hasrat jiwa gata, dan neupeujak kheueh peue mantong nyang na teuniet lam até gata. Teuma neuingat, Po teu Allah nyang na didalam syeuruga, nyan kheueh nyang peusidang peue mantong nyang gata peubuet yoh masa gata mantong didalam donya.

¹⁰ Neu use kheueh khawate dan nyang susah nyang na didalam até gata, sabab masa muda gata bagaih that meulalu.

CHAPTER 12

Ngat kheueh ubak peuncepta gata seumantong gata muda, sigohlom sampoe ubak thonthon nyang peunoh seungsara. Bak masanyan gata teuma neupeugah, "Udeb ulôn hana bahgia."

² Meunyoe ka trok ubak saátnyan mata gata hana le trang, seuhingga maté kheueh sinar surya, buleuen ngon bintang. Awan nyang reudök ka jiba ujeuen, teutab na deungon gata sibagoe ancaman.

³ Jaroe gata yo meukot-kot dan hana le teubri peulindongan. Gaki gata nyang teugab teuma guyah han na teunaga. Gigoe gata hana le leungkab sabab ka teuloh sampoe than jeuet le neumomoh peunajoh. Mata gata kabur sampoe ka suram meunyoe neukeumalon.

⁴ Su nyang riôh ngon ramé nibak jalan raya teudeungoe bak geulinyueng gata lamkawan na deungon tan. Su musik ngon su kilang rab-rab hana teudeungoe. Gata hana jeuet neuéh sineunya. Deungon su kicoan cicém pih gata teujaga nibak teumpat éh.

⁵ Gata teumakot neuteungoh nibak teumpat nyang manyang dan harôh neujak bacut-bacut. Ôk nyang na di ateueh ulée gata ka putéh dan gaki gata nyang na gata hua watée neubot langkah. Teuma gadôh kheueh peue mantong hajat dan keuinginan. Geutanyoe tajak u teumpat tinggai geutanyoe nyang paleng akhé, ureuëng ramé meuseudeh dan geumeuratok ngon geumo ba-e sipanyang jalan raya.

⁶ Ranté pirak teuma putôh meukhan-khan; panyôt méuh srot laju beukah; talo tima putôh dan rusak; guci ié hanco meutabu beba.

⁷ Tuboh geutanyoe teuma geuwoe keula-i, jeuet keu abée di ateueh bumoe. Nafâh keu udeban geutanyoe teuma jiwo ubak Po teu Allah. Gobnyan kheueh nyang bri sibagoe anugrah.

⁸ Kheun ulôn, meumang banmandum nyan sia-sia, banmandum nyan peucuma, hana areuti bahpih sikada.

⁹ Sang seumike nyan áreh dan bijaksana. Sabab nyan kheueh geupeurunoe ubak umat peue mantong iéleumé gobnyan. Jai nyang geumeurunoe laju gobnyan geu ujoe keubeunaran iéleumé nyan.

¹⁰ Gobnyan geu useuha beumeuteumé tutoe haba nyang teuhibur, dan tutoe haba nyang geutuléh nyan na kheueh jujoe.

¹¹ Tutoe haba ureuëng áreh nyan na kheueh lagée tungkat tajam sidroe ureuëng meurabe, tungkat nyang geungui keu geulindong dumna bubiri gobnyan. Kumpolan amsal dan naseuhat, lagée labang nyang meukeumat óh kong. Banmandum nyan na kheueh atra nyang geubri lé Po teu Allah teuma, nyang rabe geutanyoe nyang than na dua.

¹² Aneük ulôn, keuhai saboh hai gata harôh waspada. Teumuléh kitab hantom na akhé, dan meunyoe lumpah that le meuruno jipeuhék jiwa ngon raga geutanyoe.

¹³ Óh ka lheueh banmandum nyan ulôn peutimang, nyoe kheueh keusimpulan nyang na ulôn teumé. Teumakot kheueh ubak Po teu Allah dan taát kheueh ubak peue nyang

geupeurintah, sabab keu nyan kheueh manusia nyoe geucebta lé Gobnyan.

14 Po teu Allah teuma geupeusidang peue mantong nyang geutanyoe peubuet; bah kheueh nyan nyang jroh meunan cit deungon nyang brok, bahkan nyang teusöm pih teuma.

For other languages please go to www.wordproject.org